

Csillagra ragyog, ragyog

Nagyságod az Ég magasságával vetekedik, ellenségeid sorra porba hullanak előtted, életük csak a kisujj hegyén lebeg – ígéri a szellemvilággal jó kapcsolatokat ápoló varázsló, és a nyomaték kedvéért hozzáteszi: a legnagyobb ellenséged sem nyomott soha többet, mint egy toll a tyúk segglyukán. A sorsot, ha kemény is, mint a vas, el lehet hárítani megfelelő áldozatokkal. A sorsdöntő választás előtt álló afrikai vezető és reszkető csapata leöli az áldozati állatokat az ősök lelkei számára, bismillah, isten nevében, mert az ősök támogatása nélkül elveszett porszem vagyunk.

Mindenki bizodalommal és odaadással hiszi mindezt, mert régóta hallja és sokszor hallja, és tudjuk, hogy amit rendületlenül ismételnek újra meg újra, az előbb-utóbb igazzá válik.

Pontosítanám: ha valamit kiertartóan, nagyon sokszor ismételve hallunk, azt egy idő múlva igaznak hisszük. Ezt hívják agy mosásnak, és ezzel el is jutottam a mai magyar valóságához, amely bőségesen kínál példákat a látványos agy mosásra. Zsizsegni kezdett fejemben a NER, és már készültem a címadással: Cso daszarvas agy mosoda, esetleg Nemzeti konzultáció agy mosópor, amikor megfutamodtam, és inkább ráhajtottam menekülő utamra, az afrikai vonalra. Témánkhoz az is kínál zamatos falatokat, annál is inkább, mert a lényeg, az agy mosás menetrendje és

sikerének titka hasonlatos. Viszont nem kell szégyellnem, mert nem a hazám. Nem fáj úgy. Még mulathatok is rajta, ahogy ismertetem a *couleur locale*-t; elképesztő, mi mindent képes elhinni a jóra való nép a marabunak. És mi mindent képes kitalálni a hatalomra törő vagy hatalmát megőrizni akaró vezér és propagandafőnöke, a híres és nagy hatalmú marabu.

A marabu nem madár, illetve az is, de itt más: az arab *morabit*, szerzetes-katona szóból honosodott meg a francia nyelvben (*marabout*). A marabu az iszlám szent embere, köztisztelőben álló tudós és tanító; a nagy marabuk sírja híres zarándokhely. A fekete-afrikai országokban nemcsak vallási tanítóként tisztelik, de úgy tartják, természetfeletti hatalommal rendelkezik, talizmánok és áldozatok segítségével gyógyít egészséget és társadalmi gondokat. A varázslást, bűbájolást a Korán ugyan tiltja, de sok marabu él vele. Sőt, többnyire a szent könyv egy erős mondatát írják apró jelekkel a kérelmező számára készített talizmán belső rejtekébe, abban a meggyőződésben, hogy ereje kisugárzik és megsokszorozza a kívánt hatást. A sikeresen varázsló marabu híre messze földre eljut, sok ember keresi nála a gyógyírt ezer bajára. Több afrikai regényben olvastam, több történetben hallottam a szellemi világgal megbízható kapcsolatban álló marabuk félelemkeltő hatalmáról.

Köztudott, legalábbis Afrikában, hogy a földrész országaiban nem fogják elnökké választani azt a férfit, akinek a saját személyes marabuja nem rendelkezik óriási varázserővel, és a szolgálatában álló marabuk csoportja (a propagandaosztály) nem biztosítja az állandó jó kapcsolatot az ősök szellemével. De ennél is jobb, ha nem marabu, hanem maga a kiválasztott vezető az, aki intim kapcsolatban áll a láthatatlan világgal, ő maga is varázsló, méghozzá nagy varázsló. Erre nyilván szüksége is van, különben hogyan tudná megszerezni, majd megőrizni a hatalmat? Ez esetben az agy mosás egy egész országra szól, a mosoda irányítói (tulajdonosai, alkalmazottai, papjai, ügynökei stb.) mindenre odafigyelve tudnak rájátszani a hiszékenységre, hatni az érzelmekre, kikapcsolni a józan észet, kizárni a kételyeket, gyűlölhető ellenséget kínálni a népnek, és szebb jövőt, hatalmat, sikert ígérni rogyásig. Jobb esetben még spirituális kalandot is, bár ezt nem mindenki igényli.

Egy egész országot vagy legalább a kétharmadát meg lehet így hülyíteni. Egy-egy embert meg aztán különösen. Van erre néhány nevezetes példám, szenegáli történetek. Mour Ndiaye a dakari Közegészségügyi Szolgálatnál dolgozott vezető állásban. A politika tette erre a posztra, hálából múltbéli érdemeiért a Pártban. Van egy bölcs marabuja, Birama, akinek a szerencsését köszönheti. Havonta viszi neki az ajándékokat, rizst, teát, cukrot, szappant, és minden tanácsát vakon követi. Mour ne tartson semmitől, Inch'Allah, ha Isten is úgy akarja, minden egyre jobban sikerül neki. Arra született, hogy uralkodjon, ez

benne van a csillagaiban. Azon kevesek közé fog tartozni, akiktől az ország sorsa függ. Csillaga ragyog, ragyog: jólét, boldogság. Nagy meglepetés vár rá. Áldozzon föl egy kost. Minden rendben lesz, Inch'Allah.

Az ország elnöke helyettest keres maga mellé, és Mour Ndiaye mindenáron elnökhelyettes akar lenni. Birama, a marabu megnyugtatta: ha az imádságok, amelyeket védelmed és sikereid érdekében elmondok, esőcseppek lennének, te már rég megfulladtál volna. Ez biztatóan hangzik, de Mour nyugtalanítja riválisainak véleménye, akik szerint ő, aki még annyit sem tud, hogy hibátlanul beszéljen az ország hivatalos nyelvén [franciául], hogyan tudhatná ellátni ezt a funkciót? Mour felesége, Lolli is ábrándozik arról, hogy elnökhelyettesné lesz; örömmel hallja Birama biztató szavait: Inch'Allah, meglesz neki az elnökhelyettesi poszt. De ehhez most már több kell, mint eddig: Mournak föl kell áldoznia egy bikát, harminchárom részre darabolnia, és egy pénteki napon szétosztania a szegények között. De vigyázat, ha a ház lakói közül valaki fogyaszt abból a húsból, ellenséggé válik, és lehetetlené teszi Mour győzelmét! Amiként ellenség mindenki, aki nem Mour támogatja! De a gonosz ellenség az áldozat erejével legyőzhető. Nem kellene óriásplakátok ehhez, sem pártos tévéműsorokban elhangzó beszédek, a marabu pusztá ereje elegendő, ahogy kapcsolatba lép az ősök szellemével. Majd az egész ország követi.

Mournak egyre inkább az a benyomása, hogy ellenségek veszik körül. Fékezhetetlen vágyában, hogy elnökhelyettes legyen, egy Biramánál

is híresebb marabuhoz fordul, aki szigorú utasítást ad: Mour ő maga, saját kezűleg vágjon le egy folttalan, rőt színű bikát, darabolja hetvenhét részre, és ossza szét a város összes kerületében a koldusoknak. Még néhány vég fehér vásznat, háromszáz vörös és négyszáz fehér kóladiót is ugyanígy, a város minden pontján, és ha ezt teljesítette, egy hét múlva az elnök kinevezi helyettesének.

A Közegészségügyi Szolgálatnál minden beosztott ismeri a főnök titkos vágyát, zsákszámra hordják neki a kóladiót és a vég vásznakat, hogy mihamarabb teljesüljön a nagy marabu jóslata – aminek érvényességében senki nem mer kételkedni. Nem jóslat az, hanem szakvélemény. Közben készséggel terjesztik a rivális elnökhelyettes-jelöltekről mindazt a rosszat, amit csak ki tudnak találni főnökük szolgálatában; és találékonyágban nincs hiány.

Történetünknek meglepő a vége. Az agyimosás hiábavaló volt, a valóság nem hajlott a marabu szavára – bár így lenne minden ország minden agyimosása esetén! Mour Ndiaye nem kapta meg az elnökhelyettesi pozíciót, a koldusok kiröhögték, és a főnököt körbehízelgő hivatalnokok elkezdték kritikával figyelni a marabuk agyimosó szavát.

De azért ne higgyük azt, hogy vége az agyimosás hatalmának. Ugyancsak Szenegálban ismert az a történet, amely szerint egy helybéli fiatal lány fekete szülőföldjéről elment a fehér világba, ahol megtanult, megismert, megemésztett sok mindent, átvette a fehérek kultúráját, „szerettem az operát, a sajtokat, a bort, éltem az európai értelmiségi nő életét”, mesélte később. De a sokféle tapasztalattól elcsigázva, önmagában

bizonytalanul, kételyektől gyötörve, hazatért ősei földjére. Falujában azzal telt az ideje, hogy kereste önmagát, és rátalált egy murid vallási vezetőre. A murid vallás az iszlám misztikus ágához, a szufikhoz tartozó szenegáli wolof irányzat. A muridizmus a szellemi vezér iránti teljes engedelmességen alapul. Bírálói szerint feudális struktúra. Egyesek háremet emlegetnek, mert a tiszteletre méltó öreg marabu huszonhét feleségét bezárva tartja, de a faluban az a hír járja, hogy a nők ott nagyon boldogok. Európát járt hősnőnk ebben először a nő alávetettségét látja. Megdöbben, amikor egy férfi, a nagy vallási vezető iránti tiszteletből, mert így biztosan bejut majd a Paradicsomba, 16 éves serdülő lányát az öreg marabunak ajándékozta.

Hősnőnk tekintete fokozatosan változik meg, ahogy egyre jobban érzi magát a Mester házában, ahová közeli otthonából naponta ellátogat. Már nem botránkozik meg, hogy mindig mindenki letérdel vagy leguggol az öreg marabu előtt, fejét mélyen lehajtva. Minden nőből fenntartás nélküli, odaadó tisztelet és engedelmesség árad feléje, végtelenül bölcsnek, szelídnek, gyöngédnek és minden tekintetben, a szexuálisat is beleértve, lenyűgözőnek találják. Huszonhatan várják derűsen, hogy mikor hívja vissza őket ágyába-asztalához a férj, miközben az aznap – vagy azon a héten, arra a hónapra – kiválasztott huszonhetedik élvezi a férj társaságát. Ez a férj nem csupán férj, sokkal több: mélyen tisztelt vallási vezető. A vele való kapcsolat spirituális dimenziójának nagy szerepe van abban, hogy a nők körében derű és békesség uralkodik.

Az európai életében csalódott hős-nőnk, aki a nyilvánosság előtt beszámolt arról, miként tért vissza ősei vallásához, és nyert megnyugvást a poligámiában, jó néhány, korántsem szenvedélymentes kirohanást intéz a monogámia és a fehér ember szerelmi szokásai ellen, ezzel is hangsúlyozva a hatalmas különbséget a poligámia javára. A monogám házasságban élő nőket úgy mutatja be, mint akik féltékenységtől gyötörve kénytelenek élni, hogy végül frusztráltan elváljanak. Ő pedig végre megbékél önmagával, a világgal,

megismeri végre a gyönyört, miután a vén marabu magához emelte, kivirágzik benne az odaadó szerelem. Házassága az érzéki és gyöngéd szellemi vezetővel visszaadja az önbizalmát, a huszonnyolcadik feleség helyzetében semmilyen megaláztatást nem lát, inkább az autentikus női szerep szép elismerését, és megtalálja a boldogságot egy olyan patriarchális rendszerben, amelyről azt állítja, hogy a szabad nő státusát biztosítja számára. Ez nem sikerülhetett volna a megelőző hosszú évszázadok sikeres agyamosása nélkül.

